

БАЛ ПОД МАСКАМА

1.

„Сутра увече нас Кристина зове код себе на маскенбал. Свако мора да нађе маску. Хајде да се окупимо у пола девет у *Comptoir*-у, па кренемо заједно. Може да буде лудо!”

Такву поруку сам нашао у хотелу, поред кључа од своје собе.
Требало је да купим маску.

2.

Сви смо завидели Кристини због стана који је користила у једној од кућа које гледају на парк *Monceau*, у осмом арондисману. Започет у седамнаестом веку, према замисли војводе од Шартра, а завршен у деветнаестом, парк – направљен *à l'anglaise* – несумњиво је једно од најнеобичнијих места у Паризу. У време када је добијао свој коначни облик, владала је мода новоизграђених готичких замака, сађења измишљених остатака неких древних грађевина кроз пејзаж, прављења романтичних декора за сентименталне шетње. Због тога се, ходајући међу великим дрвећем, можете одједном наћи испред лажног римског храма, испред неке вештачке рушевине средњовековног манастира и пред неком, исто тако лажном, пирамидом. Постоји чак и један мали павиљон у коме се приказују представе луткарског позоришта. Около су куће које имају приватне улазе у парк. Ноћу, разуме се, као и сви остали париски паркови, и овај се затвара, али нико не може да контролише малу капију кроз коју становници ових двадесетак кућа имају привилегију да се у било које доба ушуњају у оно што они сматрају – с правом или не – својим двориштем.

Кристина је имала највише новца од свих нас: отац јој је, према ономе што смо научили, поседовао велика налазишта азотних соли у алжирском делу Сахаре и није му, вероватно, представљало значајан издатак да ћерки обезбеди безбрижно студирање на *Académie des Beaux-Arts*, али да би дошла до пребивалишта на таквом месту, Кристину је послужила и срећа: власници, иначе пословни партнери њеног оца, отпутовали су на две године у Јужну Америку, па се она уселила тамо, „да чува стан”.

Кристина је обожавала венецијанског сликара Пјетра Лонгија и веома често га је помињала.

Било је јасно и зашто: њена велика страст биле су венецијанске маске, а Лонги је био сликар костимиране и маскиране Венеције. Кристина је поседовала значајну колекцију изабраних примерака карневалских маски, али је стално набављала нове; учинили бисте јој највеће задовољство ако бисте јој купили неку коју није имала у својој збирци. Свакако, да бисте набавили такву маску, није требало да путujete чак до Венеције: у Паризу је било неколико специјализованих продавница

такве робе; једна од њих била је у близини позоришта *Odéon* и поред тог излога често сам застајао, дивећи се најнеобичнијим облицима које је могао да добије један, наизглед, тако обичан предмет.

3.

Када сам ушао у продавницу и разгледао околу, вирећи у мале етикете са ситно исписаним ценама, схватио сам да немам довољно новца да купим неку маску која би заиста била несвакидашња. Унутра су, на свим зидовима, били поређани најнеобичнији одблесци барокне маште, сви у функцији једне исте идеје: да се сакрије сопствено лице и уместо њега понуди неко другачије. Извезене срмом, оивичене тракама, те маске од свиле, броката и сомота, понекад су коштале цело богатство. Неке су биле украшене стаклићима, малим шкољкама, огледалцима, делићима седефа, позлаћеним звончићима, перлама; на неким се шепурило шарено перје, са неких су лелујале дуге ресе, као пипци медузе. Неке су делом биле направљене од чипке, неке су имале нашивено крзно. Распознавао сам основне врсте: мирољубиву *Volto* и застрашујућу *Larva*, а продавци су ми говорили имена оних које нисам знао: *Moretta*, *Gnaga*, *Zanni*, *Capitanno*... Били су ту ликови из *Commedia dell'arte* – *Colombina* и *Arlecchino*, који су ми деловали сладуњавао и превише познато. Тужни дугоноси *Zanni* и ратни хвалисавац *Capitanno*, највише су ми одговарали, али су били прескупи. Одлучио сам се за једноставну *Bauta*, која је припадала на штитник за лице какав су некада носили римски гладијатори и од којих је била нека чија је цена одговарала суми коју сам мислио да потрошим. Ставио сам на лице једну чија је боја имитирала бронзу, осим кругова око отвора за очи, који су били обојени у отровно зелено, погледао сам се у огледало: добро ми је стајала. Уз њу сам купио и један црни огртач, од најјефтинијих. Био сам спреман за маскенбал.

4.

Кристина нас је дочекала на степеништу: носила је маску *de fantaisie*, сасвим изван уобичајене и одавно установљене типологије – глава неке птице грабљивице, с црвеним кљуном и зеленом крестом. Била је обучена у раскошну хаљину, препуну машини и шарених трака, а преко рамена је имала црни огртач, украшен зеленкастоцрним перјем, као неку врсту крила.

„Ко сте ви?“, узвикнула је, тобож изненађена, када нас је видела како улазимо са већ стављеним маскама. „Па, не познајем никог од вас!“

Разуме се – то је било претеривање. Дружили смо се већ месецима и према гласу, понашању, ходу, могли смо да знамо ко је ко и када нам се лица не виде.

Угурали смо се у шарену и веселу гужву, у великом стану, испуњавајући га вревом и правећи неред кроз просторије у којима је до тог тренутка владала нека уздржана и помало хладна отменост. Нашао сам место на једном двоседу, преко пута великог прозора који је гледао према парку, и позвао Анету да ми се придружи. Студирала је компаративну књижевност на Сорбони и била веома обузета

налажењем веза између Маркиза де Сада и енглеског „готског” романа. Те вечери је носила маску Коломбине. Одмах сам јој предложио да се неприметно повучемо у неку собу на горњим спратовима и да је присвојимо „само за нас”. Притом сам се трудио да је убедим да седне ближе мени; није се померала из угла двоседа који је заузела и двосмислено се смешкала, не одговарајући на моје намере. Највише наде ми је дала њена реченица: „Па, јело још није послужено!” Шта може да се догоди после јела – остајало је недоречено.

Када смо позвани у кухињу да одаберемо нешто од припремљеног, сви смо пожурили да напунимо тањире. Разуме се, пре него што смо почели с јелом, морали смо да скинемо маске.

„О, па то сте били ви!”, као бајаги се ишчуђавала Кристина. „А мислила сам се – ко ли су ови провалници!”

Суве шљиве увијене у сланину и запечене на тигању без уља, биле су веома укусне; исто и печурке пуњене пилећом цигерицом. Грабили смо се око танко исеченог целера, уваљаног пре пржења у млевене бадеме, око парчића ролата са ћурећим месом у филу од туцаних ораха и џема од боровница, око јаја пуњених пињолима куваним у кокосовом млеку и преливених сосом од рокфора и кикирикија. Било је гуркања око велике кристалне чиније пуне резаних диња помешаних с листовима пршуте, а и око једне с паштетом од ракова, богато украшеном сланим сарделама – *les anchois* – и пупољцима капара одстајалим у јабуковом сирћету. Најбрже су разграбљене печене јаребице, које су пре печења напуњене карамелизованим комадићима брескве и манга, помешаних с коцкицама пармезана и шнитата сувог парадајза. „Па, ово је боље од *Chez Maxim's!*”, узвикивао је мој пријатељ Манфред, иако, највероватније никад није био у прескупом и веома хваљеном париском ресторану.

Кристина је водила рачуна да сви имамо пуне чиније и пуне чаше. С времена на време је нестајала и појављивала се стално с новим маскама – час је представљала „Златног џокера”, час имала лице мачке – некакве потпуно нестварне тегет или зелене мачке са сребрним брковима.

На зидовима су биле окачене најуспешније маске из њене колекције – међу њима сам видео заиста изванредне примерке, неке од порцелана или посребреног метала, међу којима је било и месечарских, сањивих лица неких прелепих жена, али и ишчашених, застрашујућих привиђења злих духова из ноћних мора. Нарочито ми се свиђала једна – која као да је била намењена неком од музичара из Хофманових прича – направљена од различитих нотних листова, а и једна која је представљала процветалу ружу с безброј латица од розе свиле и на којој су се једва разазнавали отвори за очи.

У салону је на видном месту било једно прилично велико Лонгијево платно: девојка с маском која плеше, у страсном загрљају, док је из полутамне позадине посматра неколицина других маскираних лица. Иако стварно осећање тих посматрача није било видљиво, у њиховом ставу као да је било извесног неодобравања у понашању пара.

„Нашла си Лонгијеву слику?”, питао сам одушевљено Кристину која је пролазила поред нас.

„Сасвим супротно”, насмејала се. „Волела бих да нађем, али будући да је то немогуће, одлучила сам да направим копију. Зар није успешна?”

Тек сам сад приметио да су боје, ипак, превише светле за једну слику из осамнаестог века.

Био сам мало разочаран што се ради о једном лажном Лонгију, али ми је те вечери било суђено да се уверим да између вештачког и правог, граница и није толико непремостива.

Пазио сам да не пијем превише: од пића сам изабрао једно бело вино, неки лагани мускат, с укусом незреле брескве и, не превише наметљиво, удварао сам се Анети. Около су сви расправљали о маскама у јапанском Нб театру (у шта се заиста нисам разумео) и о фотосензитивним платнима на којима може да се пројектује нека фотографија, да би се, затим, на њеној површини досликавало уљаним бојама (што ме није интересовало). Зато сам предложио Анети, нагињући се и скоро додирујући уснама њено мало ружичасто ухо, да прошетамо парком.

„Зар то није забрањено?”, упитала је, глумећи бојажљиву наивку.

„Зар је забрањено престало да те привлачи?”, добацио сам изазовно.

5.

Када смо отворили вратанца која воде у парк, застали смо на тренутак, осећајући да је пред нама простор у коме су на снази неки други закони, другачији од оних који су владали у мирном кућном свету. Али, само за трен – затим нас је порив за авантуром одмах гурнуо да закорачимо ка непознатој територији над којом је лебдела забрана.

Ноћ је била светла и скоро провидна: осветљено месечином, дрвеће је бацало тамне сенке које су лежале као мрачне пете на треперавој површини травњака. Држао сам Анету за руку и осећао како јој, кроз помало знојав длан, пролази лак дрхтај: очигледно је била спремна да сваког тренутка застане и врати се назад у сигурност дома. Али, ја сам је држао чврсто и трудио се да јој тим стиском улијем сигурност и одлучност; она је настављала да корача као омађијана, правећи, на моменте, једва приметне покрете који су одавали узбуђење.

Све више смо се удаљавали од куће, улазећи у дубине парка. Ништа се није мицало: дрвеће и жбуње стајало је као некакав декор за магичну представу која само што није почела. У једном тренутку сам покушао да јој скинем маску како бих могао да је пољубим; одлучно је одмахнула главом, показујући да такво понашање сматра непогодним за место и време. Цело окружење као да је било превише свечано за тако недоличан чин.

Иако сам знао да је парк мали, ноћ је сада чинила да се његове границе неуобичајено шире, отварајући пред нама нове и неочекиване просторе. Стазе су се разгранавале и опет сједињавале, сачињавајући својим варљивим перспективама одређени лавиринт, који је истовремено позивао и у безбрижну шетњу, али и наговештавао, неопрезним шетачима, постојање неке неименоване завере.

То што смо обоје на лицу имали маске, давало је шетњи нешто отмено и театрално, у сваком случају – несвакидашње. С времена на време бисмо се погледали и све смо се више осећали као учесници некакве представе.

Тако смо стигли до лажног римског храма, чије су се колонаде издизале над једним малим језером. Неприродност рушевине могла је да буде разочаравајућа, али исто је тако могла да грађевину учини још загонетнијом. Вода језерцета је била мирна и у њеној црној површини огледали су се бели камени стубови колонаде. Дуноу је сасвим благ ноћни поветарац. У том тренутку, Анета ми је јако стегла руку и зауставила се. Погледао сам прво њу, а онда поглед усмерио у правцу где је била окренута: на ниском зиду, поред једног античког стуба, недовољно видљива због сенке која је на њу падала од стуба, стајала је чудна фигура – веома крупна птица неприродно испупченог кљуна, много већа од било које птице која би се могла наћи у овим крајевима. За трен сам се укочио од изненађења, али сам онда ипак одахнуо од олакшања: фигура је стајала непомично и, трудећи се да будем рационалан, нашао сам објашњење – радило се, највероватније, о некој статуи која је красила колонаду.

Спутавајући ужаснутост неочекивано откривеним приказом, кренуо сам према храму, иако сам са сваким кораком осећао све одлучнији отпор моје сапутнице да ме прати.

„И ви сте за карневал?“, упитала је одједном тамна фигура, покрећући се. И притом је изашла из сенке.

Пред нама је стајало ниско и дебелушкасто људско биће. На моје запрепашћење – и оно је било маскирано.

Анета је – осећао сам то по покрету њене руке – покушала да се отргне из мог стиска и побегне. Држао сам је чврсто, тако да није успела. Стајала је поред мене, скамењена од страха.

У изненадној појави дебелка препознао сам традиционалну венецијанску маску *Medico della peste* – доктора из доба епидемије куге, с црном пелерином, црним шеширом и дугим кљуном, који је некада, вероватно, служио као заштита од заразе при прегледу болесника. Због тог кљуна, глас му је звучео као да говори из бунара. Али, на супрот нашем страху од његове појаве, понашање му је било несумњиво пријатељско – у целом његовом ставу, осећао сам неку добронамерност према нама, с дозом заштитничког односа. Носио је наочаре с напрслим стаклима, а у једној руци је имао дугачак штап на коме је висило звонце.

Као да је чекао само наш долазак да објави почетак празновања, неколико пута је позвонио.

„Почињемо, почињемо одмах!“, узвикнуо је.

И плеснуо рукама.

Као одјек његове најаве за почетак весеља, из мрака се зачуло шљапкање мноштва ногу и на малу пољану испред колонаде истрчала је неколицина девојака – на лицу су имале маску жабе и биле обучене у зелене купаће костиме, смешне и старинске, с дугим ногавицама, као што се носило у летовалиштима почетком века. Одасвуд су пристизала нестварна бића – прекрасна, али и чудовишна, у великом шаренилу боја, са тророгим шеширима и сребрним перикама, мешајући се у разиграну масу која је кружила околу и у којој су се сви играчи кривели један према другом, поскакујући притом у веселом ритму. Било је жонглера с лоптицама, гутача ватре, свирача лауте, турских трговаца са турбанима, гусара, калуђерица. Површином језера бешумно су клизиле венецијанске гондоле.

Један вашарски мађионичар с високим црвеним шеширом поставио је тезгу између два стуба и почео да изводи своје вештине. Анета и ја смо се прикључили гледаоцима, али смо у једном моменту остали без својих сатова. После неколико тренутака, вешти преварант извадио их је из једне шерпе из које су се пушили тек скувани шпагети. Разуме се, сатови нису радили. Анетин је био пластични *Swatch*, у облику Далијевих истопљених часовника, а мој – кинеска имитација *Rolex Submariner*, купљен од уличног продавца, али је ипак била штета што су тако глупо уништени. На наше велико изненађење, када смо их протресли, поново су прорадили, али сада у једном потпуно неправилном ритму – час убрзавајући, час застајући, својевољно и без поштовања било каквих правила која би требало да важе за разумне механизме. Времену које су показивали више није могло да се верује. Но, нисмо имали потребу да знамо колико је сати. Ноћ је постала бескрајна и пуна неочекиваних могућности. Око нас се заплитало, отплитало и поново заплитало коло општег весеља и упустили смо се у његов вртоглави метеж.

Анета, која испрва као да цела беше затворена у неку своју љуштуру, без покрета и речи, убрзо је постала једна од највеселијих учесница карневала: прикључивала се једној, па другој групи, подстицала друге да се још више препусте самоуништавајућем заносу; када бих је повремено видео како се врти без престанка и онда се тетурала као пијана, осећао сам помало страх пред овом наглом променом – била је то сад друга особа, мени непозната. У општој гужви, разменила је са неким и маску коју је носила: више није била Коломбина месечарског осмеха, него вештица зеленог лица и огромног црвеног језика који јој је похотно висео с набућелих усана. Њено понашање које је обиловало превише разузданим и, на тренутке, бесрамним покретима, било је изазовно, чак и у једној овако распуштеној маси: док је саму себе пљескала по задњици, као да жели да се натера на још луђе галопирање, један мушкарац с маском *Diavolo* ухватио ју је око струка и покушао да одвуче у жбуње; у последњем тренутку успео сам да му згазим реп – костим му се поцепало и морао је да је пусти; бесан, окренуо се и упутио ми један зао и заверенички поглед.

Доктор из доба куге се указивао час на једном, час на другом крају узаврелог гуркања. Његово климање главом, при чему је дуги нос-кљун звецкао као звечка, могло је, на тренутке да се протумачи као одобравање онога што се дешава око њега, а опет и као вид прекора због претеривања. Око мађионичара се окупљала велика група радозналаца. Свечаним гестовима, као да дели причест, он је великом кутлачом вадио из шерпе још вреле шпагете и сипао их у пружене руке, а између бескрајно дугих висуљака од теста клизиле су претходно ишчезле наруквице, прстење, минђуше и привесци за кључеве. Изненада је настала туча између оних који су тражили своје драгоцености и оних који су се трудили да бесправно дођу до њих. Доктор за кугу је интервенисао заклињући се својим штапом.

Около се врзмао онај с маском ђавола – сада је носио црн трозубац у руци и, када би нам се погледи срели, показивао ми шта ће ми урадити њим.

Имао сам утисак да је учеснике почињао да сустиже умор. Пошто није више могла да нађе партнера, Анета се окретала сама и изводила некакав плес пун сентименталних гестова, пратећи спорим покретима музику коју је само она чула.

Било је малих група плесачица које су се држале за руке и покушавале да заиграју неко колце – три напред, два назад, скок! Три напред... – али неке од њих стално су грешиле у корацима и кругови су се брзо растурали.

Маса као да је постајала ређа: можда су неки од учесника заиста били преморени или су имали друге планове, можда је неко дао неприметан знак да је већ крај. У једном тренутку као да сам зачуо звук звонцета са штапа Доктора за кугу, или ми се то само учинило? Али, у сваком случају, све је било мање учесника у плесу; неки су се повлачили без најаве; могле су се видети девојке с маскама које су одбијале да прихвате пружене руке које су позивале да се весело продужи – некако су превише нагло ишчезавале иза стубова, није их било иза жбуња. У једном тренутку, Анета и ја смо се затекли како лутамо сами обалом језера. Над мирном површином воде вукла се лака измаглица.

„Ох, толико ми се спава”, рекла је Анета плачљивим гласом, тражећи заклон у мом загрљају. „Молим те, води ме у кревет.”

Скинули смо маске и кренули полако стазама одједном опустелог парка. На једној клупи спавао је онај с маском *Diavolo*: био је склупчан, маска му се окренула наопако, тако да су се ђаволска уста кривели према нама с његовог репа. Према ужасном стању његових ципела, радило се о неком клошару који вероватно није имао где да преспава. Поред њега, на клупи, лежао је опасни црни трозубац. Савладавајући згроженост, пришао сам полако и узео га – био је лаган, направљен од пластике и савијао се при најмањем покрету. Успавани је хркао и мрмљао нешто неразговорно у сну. Пажљиво смо се удаљили да га не разбудимо. После неколико корака, Анета ми је шапнула да бацим трозубац, па сам га бацио у жбуње. Вукли смо ноге, као да смо преходали ко зна колики пут, тражећи малу капију кроз коју смо ушли у парк.

Показало се, ипак, да кућа у Кристинином привременом власништву и није тако далеко као што нам је деловало: после две кривине, већ се указала пред нама. Мрак је постајао све ређи, свитало је.

6.

Али, кућа коју смо напустили целу осветљену и пуну вреве и кретања унутра, сада је била мрачна, као напуштена. Нигде није било ниједног светла, ништа се није чуло.

Прво ми је пао на памет вештачки Лонги са зида салона, а затим и лажна рушевина поред језера. Можда је и ова кућа која је сад пред нама, у суштини, тек превара постављена да нас завара.

Дошли смо до врата, али су била закључана. Стајали смо, очајни, тражећи неки други улаз. Убрзо смо схватили да га нема.

Анета се клатила, као да ће пасти. „Спава ми се”, понављала је све тише, „спава ми се.” Погледом као да је тражила место на малом травњаку где би могла да легне.

Почели смо да лупамо на врата, већ испуњени очајем и уверени да нас нико не чује и да нема никог ко може да помогне.

И онда, када смо изгубили сваку наду да однекуд може да се укаже спас, врата су се отворила. Пред нама је стајала Кристина, обучена у белу одећу и огрнута оним црним огртачем од птичјих пера који је имала кад нас је дочекивала.

„Ви нисте нормални”, узвикнула је љутито. „Где сте до сада!”

Гледали смо је зачуђено, не схватајући. Увек је била толико љубазна и пажљива, али је сад, очигледно, из ње избио дуго потискивани бес. На основу њеног тона и због озбиљности понашања, схватили смо да треба да осећамо кривицу, али нисмо знали због чега.

„Излудели смо од страха да вам се нешто лоше није десило”, рекла је. „Чекали смо вас, чекали...” У њеном гласу осећала се оптужба. „Шта сте радили толико дуго!”

„Шетали смо”, рекао сам, заузимајући став одређеног покајања. „Ту, у парку...”, трудио сам се да објасним.

„Шетали сте једну ноћ, затим цео дан, па још једну ноћ”, питала је Кристина, не без ироније. „Зар нисте имали сат да видите колико вам је времена прошло у тој шетњи?”

„Један тип их је скувао у шерпи, заједно са шпагетима”, изнела је Анета своје објашњење, сматрајући га неоспориво убедљивим аргументом.

„Правим шпагетима?”, поставила је Кристина сасвим адекватно питање.

ВАНЗЕМАЉКЕ

1.

Елеонора, звана *Nora La Folle*, то јест „Луда Нора”, није била заиста луда. Можда, ако погледамо истини у очи, мало откачена. *Un peo dingo*, како се тада говорило. И то на један сасвим посебан начин. Била је обузета мишљу да се око ње врзмају ванземаљци, то јест бића са друге планете, која имају неке планове у вези са њом. И стално је, у најнеочекиванијим околностима, почињала дискусију о томе.

Док смо се смештали за столове на тераси неког бистроа, одједном би се обратила келнеру који нам је прилазио да наручимо, с примедбом да људи за оближњим столом имају необичне светлеће ауре око главе.

„Зар их не видите? Бледољубичасти, сасвим провидни, као скафандери! Мислим да сам их и раније приметила. Схватате ли, сигурно су ту нашли једну од капија у временско-просторном континууму, и сада свраћају и посматрају нас. Ено, ено, сада се нешто договарају! Требало би да пазите на њих!”

Келнер је климао главом у знак разумевања и записивао наруџбину.

„Увек наручују мастику и не мешају је са водом, него пију тако, неразблажену”, саопштавао је своја запажања Нори, „и једу само зелену салату, без икаквих зачина.”

„Ови подаци су ми драгоцени”, утишавао је глас поверљиво шапућући Нори. „Много вам хвала.”

Једном смо журили да стигнемо на отварање изложбе неког заједничког пријатеља на другом крају Париза и морали смо да узмемо такси.

„Зар не мислите да су ванземаљци већ међу нама?”, питала је Нора таксисту.

„Мене питате?”, узвратио је таксиста. „Како да вам кажем – свакаког света има, то знам из личног искуства. Једном је један тип покушао да ми плати некаквим металним плочицама – као да су биле од алуминијума или тако нешто. Четвртасте. И с неким утиснутим знацима. Бацио сам му их и рекао да овде такав новац не важи и да ћу позвати полицију, али је одједном искочио кроз прозор аутомобила и нестао. То је било око пет после подне, гужва у саобраћају, петак, не можеш да се помериш, сви нервозни, трубе. Нисам могао да оставим ауто и потрчим за њим. А он је налазио пролазе између аутомобила, тамо-амо, веома се вешто провлачио и нестао. Ко је био, шта је био – не знам. Али није био, како да кажем, па – није био с овог света.”

Нора је ишла на часове вечерњег акта у радионицу неког сликара из Јапана. Сликала је нешто као стрипове – с нестварним створењима, с тешко разумљивим и веома компликованим причама. Обожавала је Борхеса и сматрала да је његова прича „Алеф” најдубље дело светске књижевности. „Хајде ти напиши тако нешто, да те видим!”, изазивала ме је. Стално је помињала Мебијусову траку, описујући је рукама у ваздуху и повезивала ју је са закривљеношћу универзума из Ајнштајнових теорија.

„Најважније је да нађемо пролаз”, објашњавала је келнерима у бистроима.

„Али мора да буде неприметан – потребно је да можемо да клизимо унутра-напоље, унутра-напоље...”

Келнери су мудро климали главом, показујући велико разумевање за проблеме астрофизике.

Трудио сам се да јој објасним да није паметно улазити у такве разговоре где било и са ким год стигне. „Ипак, нису сви спремни да се упусте у такве полемике, посебно ако им постављаш питања тако, одједном, без икаквог увода”, говорио сам јој. „На крају ће почети да те сматрају лудом.” Није прихватила моја добронамерна запажања, љутила се и престајала да разговара са мном. „Да ли можете да поверујете да ме овај господин поред мене сматра лудом?”, питала је келнера у бистроу док нам је давао рачун. „Делујем ли вам тако?” Он би је пажљиво погледао, а затим одлучно одговарао: „Не, никако!”

Било би сасвим бесмислено када би живот постојао само на нашој планети”, тврдила је Нора. „Сазнање да смо потпуно сами у огромној пустињи која се зове васиона нешто је најстрашније што може да постоји. Замисли: само ми и нико други, вртимо се тако кроз мрачне и пуне просторе. Па, то је као лет муве у некој празној соби последњих дана јесени: затворили су је ту док је још било топло, док је летела са другим мувама под сунцем, а затим навукли завесе на прозоре и отишли. А она, лети, лети, мислећи да може да нађе излаз. Страшно!”

Два-три пута сам јој предложио да мало одемо код мене, али ме је гледала помало зачуђено, као да не разуме.

„Ми нисмо с исте планете”, говорила је. „Ти си један бедан рационални тип, који не може да се упусту у потрагу за вантелесним усхићењима. Шта бих имала од тога да спавам с тобом – само разочарања. Ако не можеш да замислиш да постоје и другачији видови комуникације међу бићима, ниси ми потребан!”

2.

Одлазили смо често на *Marché aux puces*, бувљу пијацу код *Porte de Clignancour*, уживали смо да претражујемо по старудијама; Нора и Мајте су усхићено вриштале показујући једна другој пронађено: лампу с порцеланским абажуром у облику женске сукње, кишобран са дршком у облику пиштоља, ташну од црвене јареће коже – *chevreau* – скројену као неке набубреле усне. Мајте је купила шешир из двадесетих, *chapeau-cloche*, од оних какви су се носили у доба чарлстона. Мало су га прогризли мољци, али јој је добро стајао. Накуповала је гомилу дрангулија, мени је купила држач за кључеве са правом зечјом кожом као привезак. „То доноси срећу”, објаснила је и рекла да ће ми га потом свечано уручити. Али, нисам имао среће да га употребим: на излазу из пијаце, у гужви где је било много беспосличара који се праве незаинтересовани за дешавања околу, а у суштини меркају непажљиве купце, сачекали су нас. Један од њих је као случајно налетео на Мајте, гурнуо јој је пакете с купљеним стварима, затим се извинио и, с претераном љубазношћу, почео да јој помаже да их сакупи. Тек кад смо одмакли, схватила је да јој је из џепа капута нестало двеста франака, а и моја несуђена зечја нога.

Манфред је хтео да се врати да потражи будалу, али смо га одговорили од тог ризичног потеза.

Затим смо отишли да прошетамо кроз *Jardin du Luxembourg*, да би Мајте могла да испроба шешир.

„Осећам се као у времеплову”, говорила је трудећи се да корача као лепотице из немих филмова – уз подизање колена и наглашено њихање кукова. „Замисли да можеш да се нађеш у тим годинама, овде, у Паризу!”

Затим се окренула ка мени.

„Зашто не пишеш научну фантастику?”, питала је. „Могла бих да ти дам доста идеја!”

Објашњавао сам јој да је научна фантастика, у суштини, веома сиромашна у својој тематици. „Или људи иду на другу планету – или они с друге планете долазе код нас – то је све!”

Није се сложила и љутито је скупила усне.

Сели смо близу парка, у *Le Rostand* и наручили *quiche lorraine*, за који сам тврдио да је најбољи у Паризу, будући да га ту праве као у Стразбуру – са празилуком и ситно сецканом сланином – и пеку у малим земљаним посудама, као код нас у Македонији, тавче-гравче. Објашњавао сам им разлику између фантастике и научне фантастике, као поглед на свет: да ли си за то да нестварно постоји само по себи, без могућности да се објасни, или само завараваш читаоце нестварним, да би после показао да је све то плод научног развоја. Не знам како сам прешао на то да би у фантастичним причама, ипак, нестварно требало да има своју веродостојност – за нестварни догађај који се дешава приповедачу требало би да постоји бар још један сведок („у енглеским, то је увек неки лекар”, објашњавао сам), или после догађаја треба да остане неки „материјални доказ” који ће сведочити о реалности онога што се догодило.

„Материјални доказ нечег нематеријалног?”, питао је, мало иронично, Манфред.

„Ја сам ипак за научну фантастику”, рекла је Мајте. „Та нестајања и појављивања без објашњења су за малу децу”, била је одлучна.

„Мислиш ли да смо сами у космосу?”, питала ме је, по ко зна који пут, Нора.

Скоро да никад и ни око чега нисмо били усаглашени.

3.

Ипак, често смо се састајали. У почетку је Нора била неповерљива према мојим пријатељима и пријатељицама; гледала их је сумњичаво, понекад би нагло ућутала или се искључила из разговора, изражавајући тако своје незадовољство због присуства неке особе која јој се очигледно није свиђала. „Она има око себе неку тамну, непровидну ауру”, рекла ми је кад сам је упознала са Мајте. „Чувај је се.”

У почетку су се њих две гледале као мачке које су се среле на крову у ноћи пуног месеца: док смо седели на тераси неког бистроа, напетост је расла, ваздух се пунио електрицитетом; сваког тренутка је могла да блесне искра и избије пожар, али су ипак успевале да се уздрже. Скоро да сам осећао како им се прсти грче и оштри нокти забијају у сопствене дланове.

„Посебно ми је задовољство што смо се среле”, изговарале су на растанку једна другој, с леденом учтивошћу.

Тада, првих дана нашег дружења, Мајте ме је питала: „Која ти је ова? Где си је нашао? Зар не видиш да је потпуно луда?”

„Не претеруј”, смиривао сам је. „Тачно је да има своје бубице, али свако има нешто. *Chacun a son dada*. Ова има своје ванземаљце.”

4.

Али, нетрпељивост је полако попуштала и њих две су почеле да се разумеју. Једног недељног поподнева договорили смо се да одемо у шетњу кроз *Vois-de-Boislogne* – Манфред, који је био у вези са Мајте, Нора и ја. Док смо шетали, Нора је од једном поставила Мајте судбоносно питање: „Слушај, заиста бих волела да знам: из које галаксије долазиш?”

На моје огромно изненађење, Мајте се уозбиљила, уздахнула дубоко и, гледајући околу да нема неког непозваног у близини ко би могао да је чује, одговорила: „Кентаур. Око Алфа Кентаура круже три планете. Ја сам с најмање – Бзигс.”

Манфред и ја смо се трудили да останемо озбиљни. Нас двојица смо ишли испред, њих две иза нас; стазом су, из супротног правца, пролазили други шетачи.

Застао сам да боље чујем наставак разговора, али у том тренутку, ниоткуда, међу нас се угурала једна девојка: скоро да се сударила с нама, задихана, као да је неко жури. Била је млађа од нас, имала је можда петнаест-шеснаест година; стала је иза Норе и Мајте, као да хоће да се сакрије. Имала је избезумљен поглед.

Њено лице је подсећало на лица девојака са слика старих мајстора: некако превише рањиво, с одређеном слабошћу која као да тражи заштиту; коса веома светла, само с једне стране уплетена у малу плетеницу.

Обухваћену с обе руке, прислоњену на груди, држала је неку платнену торбицу, с кожним амблемима и украшену чипком. Непрестано ју је увртала и гњечила, стискајући је као да је велика скупоценост.

Била је неодређеног узраста; није се радило о девојчици, али није била ни одрасла девојка. Сва је била некако провидна, неухрањена и слабуњава.

Када смо је упитно погледали, прво се збуњено смешила, онда је почела да мрмља нешто неразговорно. Тврдила је да је неки зао човек прати, да се крије иза дрвећа, чак је покушавала да нам га покаже, али тамо где је упирала кажипрстом, могле су се видети само неке младе мајке како гурају колица с бебама.

„Он ме прогони”, тврдила је. „Ено, ено, скрива се иза дрвећа!”

„Зашто вас прогони?”, упитао сам.

Упутила ми је поглед који као да је хтео да изрази зачуђеност због бесмисла мог питања. Слегла је раменима и, без одговора, упутила поглед Нори и Мајте тражећи помоћ од њих.

„Он неке ствари не схвата лако”, оправдала ме је Нора. „Такви су мушкарци. Или – већина њих. Све мораш лепо да им објасниш.”

„Па, и тада...”, додала је Мајте, одмахујући руком.

Обе су се побринуле за малу бегуницу. Одједном су постале много ближе него што су биле до тог тренутка. Заштитнички су је загрлиле, мазиле су је по коси и нешто тихо шапутале. Манфред и ја смо се врзали наоколо, да откријемо тајанственог прогонитеља, али узалуд: на околним стазама није било никога коме бисмо могли да припишемо ту улогу.

„Ту је негде...”, мрмљала је девојка, којој је очигледно пријала пажња коју су јој поклањале Нора и Мајте. „Веома се вешто сакрива. Непрестано ме мотри...”

И, одједном, почела је цела да се тресе; није могла више да говори – усне су јој се само отварале, без икаквог звука.

Без много речи, Нора и Мајте су се споразумеле и саопштиле нам своју одлуку: одвешће је код Норе у стан да је тамо мало смире. Нас двојица можемо да наставимо шетњу, не морамо с њима, да не стварамо гужву – девојци је потребан мир. И отишле су до најближе станице метроа. Манфред и ја смо се беспомоћно погледали – од шетње више није било ништа. Предложио сам да одемо до *Grand Palais* и погледамо велику изложбу „Ангкор и десет векова кмерске уметности”, о којој се много причало.

5.

Сутрадан, Нора се није појавила у уобичајено време у нашем бистроу. Није је било ни наредних неколико дана. Коначно, сачекао сам је увече на улазу у атеље где је ишла на часове сликања.

„Где си ти?”, упитао сам је.

„Како – где? Имала сам посла. Нисам ваљда дужна да ти јављам где идем и шта радим!”

„Шта је било с девојком?”

„Каквом девојком?”, зачудила се. „На шта мислиш?”

„Оном из Болоњске шуме. Оном што сте је Мајте и ти повеле...”

„Шта је теби? Каква девојка? Да ниси надуван?”

Нора је покушала да ме направи блесавим. Одбијала је да призна било какву веродостојност мојих подсећања на догађај од пре неколико дана; што сам више наваљивао, постајала је све агресивнија.

„Али, ти бунцаш! Шта све нећеш измислити! Још ћемо Мајте и ја испасти неки женски педофили или тако нешто! С ким сам ја нашла да се дружим! Привиђају ти се ствари! Нашле девојку у Болоњској шуми! Она је била Црвенкапа, а ми, шта – вукови, односно – вучице? А шта јој ти падаш – да ниси баба којој Црвенкапа носи ручак? Ма, ти си један потпуно откачен тип! Код тебе је то нека врста параноје, требало би да се замислиш! Лечи се док ти је време!”

Ово је било невероватно: Нора је мене називала лудим. Али, изненађења су тек почињала.

Мајте, коју сам видео истог дана, такође је порекла догађај; није било никакве девојке, шетали смо, да, то је тачно, али смо ми после, Манфред и ја, отишли на неку изложбу, а оне су попиле по једно вино за шанком неког бистроа у близини Болоњ-

ске шуме и отишле свака на своју страну. Манфред је прво потврђивао моју верзију, али затим је одједном изјавио да не жели да се меша у то, доста му је тих лудих жена и надаље је одбио да се изјашњава. Узалуд сам се мучио да га убедим да треба да им обема каже да лажу и да се није све догодило тако како оне тврде.

„Ма, пусти их! Зар не видиш да су луде!”, одговарао је на моја убеђивања. „На крају крајева, зар је то нешто важно!”

Нисам очекивао да ме изда човек кога сам сматрао правим пријатељем. Могао сам само да претпоставим да има добре разлоге за то.

Сви моји покушаји да обновим разговор о томе шта се десило у Болоњској шуми, пропадали су: Нора и Мајте су само одмахивале рукама, као да хоће да кажу: „Ево га овај опет са својом причом!”; Манфред је гледао на другу страну, јасно показујући да не жели да има икакве везе са тим.

На крају, почео сам и сâм да сумњам да се догодило онако како се сећам.

6.

Разгледао сам књиге на једној тезги испред књижаре у *Saint-André-des-arts* улици и тачно у тренутку кад сам отворио нову монографију Балтуса, тајанственог сликара о коме сам одувек желео да сазнам више, неко ме је повукао за рукав.

Окренуо сам се.

Преда мном је стајала девојка из *Bois-de-Boulogne*. Да, још је имала ту малу плетеницу, као тада приликом неочекиваног сусрета. И исти уплашен поглед као да тражи заштиту.

„Коначно сам вас нашла”, промрмљала је стидљиво. „Пратила сам вас”, додала је са смешком, као да тражи опроштај. „И морала сам да вам приђем.”

Купио сам књигу о Балтусу и сели смо у бистро – тек сам после видео да је то неки бретонски кафић „природне хране”, где су служили само алкохолни сок од јабуке – сајдер– и палачинке од хељдиног брашна. Девојка – која је рекла да се зове Фреја (што је можда у тренутку измислила јер је превише одуговлачила пре него што је изговорила) – почела је своју причу тако што ме је молила да не кажем „оним двома злоћам” да сам је срео и да би било страшно ако би сазнале да смо причали. Кад сам јој обећао да нећу открити тајну, развезла је своју збркану причу, пуну противречности. Испричала је да су Нора и Мајте прво биле веома љубазне према њој, обећале јој да никоме неће дозволити да јој се приближи и да ће је „лепо чувати”. Затим су почеле да се договарају на неком језику, који није разумела, то јој се учинило сумњиво и одлучила је да им побегне. Рекла им је да јој је мука и да мора у тоалет. Свратиле су у један бистро и, док су је оне чекале испред улаза, нашла је пролаз кроз неки ходник, изашла у задње двориште с неким помоћним грађевинама и оданде, пењући се на гомилу празних сандука, прескочила у нечије двориште, успела да отвори капију и нашла се у другој улици. Али, онда је издалека видела човека који ју је пратио кроз Болоњску шуму, уплашила се и вратила назад. Тамо где су јој Нора и Мајте рекле да ће је чекати, сада није било никог. За тренутак, као да их је видела како на углу улице разговарају са њеним прогонитељем.

Крила се иза једног камиона, а затим опет ушла у исти бистро и тамо пронашла своје, како их је назвала, „лажне заштитнице”, како седе и чекају је. Изгрдиле су је што се задржала и кренуле, како су јој објасниле, ка Норином стану где може да се одмори. Није желела да иде с њима, али су оне биле упорне и вукле је, скоро па силом.

Све то време, Фреја је пила сајдер и то као да ју је још више ошамутило.

Када су је одвеле у стан, Нора и Мајте су јој рекле да буде тиха јер су у стану поред њих неки опасни људи. Затим су хтеле да је свуку и оперу, али се успротивила и рекла да може и сама. Кад су почеле да се расправљају, људи из суседног стана су лупали о зид и нешто заверенички викали, а она је искористила то што су се Нора и Мајте уплашиле, откључала врата и стрчала низ степениште. Али, доле, испред улаза, стајао је онај тип који ју је пратио у Болоњској шуми, пришао јој је, покушао да је загрли, али је успела да му се отргне – ташна јој је остала у његовим рукама. Вратила се горе, трчећи уз степенице, а Нора и Мајте су јој наредиле да ћути. Налазећи разлог у некој неименованој опасности, заједно с њом су се закључале у купатило. Опет су причале неким чудним језиком и очигледно спремале нешто против ње. У једном тренутку су јој рекле да су оне с друге планете, дошле су да уграбе неко људско биће и одведу га са собом; очигледно је она била одабрана да буде жртва. Почела је да плаче и заклела се да ће вриштати ако је пипну. Људи из суседне собе су опет лупали о зид. Нора је отишла код њих да разјасни и дуго је није било. Затим је отишла и Мајте. Одједном је дошао један човек из стана поред и рекао јој да може да дође код њих, ако жели, ако не, може да иде. Брзо је стрчала, нашла најближу станицу метроа и побегла из тог кварта.

Фреја ме је гледала као да проверава да ли је њена прича била довољно уверљива.

Помазио сам је по руци и рекао да ми је веома жао што је била изложена тако страшним доживљајима.

„Али, ви ми не верујете”, узвикнула је и заплакала. Затим је рекла да јој није добро, да јој се повраћа и отрчала у тоалет.

Није је било дуже време. Вратила се још блеђа, с мокром косом, залепљеном од воде којом се прскала.

Узела је са стола књигу о Балтусу и почела да је прелистава. Када је видела неколико репродукција, затворила ју је згрожено и гурнула ка мени. Притом је успела да проспе недопијену чашу сајдера и направи велику флеку на корицама књиге.

„Ово је одбојно”, рекла је. „Зашто сте је купили?”

У том тренутку нам је пришао газда локала и рекао, прекорно, да је млада дама направила такав неред у тоалету да се тамо више не може ући. „Не могу све време да сређујем после ваших ексцеса!”, био је љут и спреман за расправу.

Фреја је плакала и размазивала сузе по лицу на један сасвим детињи начин.

„Није вас срамота да учите младе девојке да се дрогирају!”, просиктао је газда Бретонац заклињући: „Следећи пут их не доводите у мој локал!”

Промрмљао сам нешто као извињење, платио на брзину, оставио још нешто франака за учињени хаос и извео Фреју на улицу. Дрхтала је и љуљала се. Загрлио сам је, плашећи се да не падне. Пролазници су нас мимоилазили, гледајући прекорно

– није било пристojно да одрастао мушкарац грли малолетницу. Стајали смо као изгубљени усред гужве, неодлучни куда да кренемо.

„Слушај”, рекла је одједном, прелазећи на „ти”. „Морам нешто да ти признам. Долазим са друге планете и зато се не сналазим овде код вас. Стално ми се догађају незгоде.”

„Да не гледаш много научнофантастичних филмова?”, упитао сам. „Већ сам се наслушао таквих идеја...”

„Морам да идем сад”, прекинула ме је. „Морам, морам, зову ме...”, освртала се наоколо, као да неког тражи. „Ако не пођем одмах, бићу кажњена.” Одједном је постала веома енергична и одлучна. Ослободила се из мог загрљаја, мало је зализала косу, исправила се.

„Хајде да се видимо опет испред књижаре, у недељу у пет по подне, може?”

И нестала је у шареној гужви пролазника, пре него што сам стигао да јој кажем шта мислим о интергалактичким путовањима.

Тада сам приметио да сам књигу о Балтусу заборавио у кафани, али се нисам осмелио да се опет суочим са разбеснелим газдом. Прежалио сам књигу.

7.

Разуме се, Фреја, или како год да јој је било име, није се појавила испред књижаре у недељу у пет.

Када сам се видео са Нором и Мајте, приметио сам да су постале веома блиске: стално су се грлиле, а затим изазивачки гледале према Манфреду и мени.

„Купио сам пре неки дан једну монографију о Балтусу...”, почео сам, али сам се потом сетио да сам обећао да нећу ништа рећи о сусрету са девојком из Болоњске шуме и ућутао сам.

„То је онај који слика малолетнице?”, питала је Мајте.

„Перверзан тип”, додала је Нора свој суд. „Не могу да разумем... Ма, откуда ти такве опсесије?”

Предложио сам да их водим на сладолед у *Berthillon*, на острву *Saint-Louis*, и интересовање за Балтусово сликарство било ми је опроштено. Сладолед у овој по-сластичарници био је познат; испред улаза је био ред.

„Најбољи им је онај од манга”, рекла је Мајте.

„Има један веома деликатан са шампањцем”, додала је Нора.

Успут смо свратили у једну продавницу у којој су могли да се купе листови хартије с утиснутим правим лишћем папрати и других травки, одлични за писање поезије, али су нам деловали много скупи, па смо продужили поред Сене. У ваздуху је већ лебдело паперјасто семе тополе.

Стизало је лето, долазио је распуст и свако од нас је требало некуда да оде. Прво је отишла Нора, па Мајте, Манфред је остао неколико дана после њиховог одласка, али је и он једног дана решио, спаковао се и позвао ме да му помогнем да однесе кофере на станицу; ишао је возом до Минхена. Док смо чекали да воз крене, извадио је једну лепо упаковану кутију и дао ми је. „Ово је за тебе”, рекао је. „Надам се да ће ти бити корисно.”

Воз је кретао.

„Било је занимљиво дружити се с оне две ударене”, довикнуо ми је Манфред на растанку, наслоњен лактовима на прозор вагона. „Штета што су биле с друге планете.”

Када сам стигао у стан, отворио сам пакет. Унутра су биле три ствари: привезак за кључеве са зечјом шапом, књига о Балтусу с исфлеканим корицама, Фрејина ташница извезена чипком. И једна цедуљица, пресавијена начетворо. Отворио сам је. На њој је писало:

„Ево ти три материјална доказа, можда ће ти послужити да напишеш причу.”

(С македонској превела Милена Илић)